

WERINON

— UITGAVE VAN DE —
HISTORISCHE KRING · NEDERHORST DEN BERG

OKTOBER 2000 · NR 39

Historische Kring Nederhorst den Berg

Bestuur	Voorzitter	J.E. Jansen, Dammerweg 15E 1394 GM NdB, tel. 0294-254152
	Secretaris	A.M.E. Baar, Torenweg 9 1394 EA NdB, tel. 0294-251804
	Penningmeester	C. Schoordijk - Snoek, Vincent van Goghstraat 6 1394 BE NdB, tel. 0294-253119
	Leden	J.F.A. Baar, Kerkstraat 6 1394 CX NdB, tel. 0294-254309 K. Scherpenhuijsen, Overmeerseweg 76 1394 BE NdB, tel. 0294-251727 R.J. Verkaik, Pieter de Hooghlaan 24 1394 GK NdB, tel. 0294-254317
Redactie		G.J.M. Baar, Zoddeland 26 1394 KR NdB, tel. 0294-254368 T. Griffioen, Kuijerpap 6 1394 DA NdB, tel. 0294-254106 J.F.A. Baar, Kerkstraat 6 1394 CX NdB, tel. 0294-254309
Tekstverwerking		N.W.J. Breed, Fazantelaan 1 1394 CH NdB, tel. 0294-251645
Omslag, ontwerp		P. Griffioen, Lange Wetering 11 1394 KC NdB, tel. 0294-254603
Lidmaatschap		f 27,50 per jaar Bankrekeningnr. 32.82.24.138 RABOBANK Nederhorst den Berg
Informatie en documentatie		Maandagavond van 19.30 tot 21.30 uur. Bovenverdieping, Sporthal De Blijk.

ISSN 1389-319X

Niets uit deze uitgave mag, op welke manier dan ook, verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van het bestuur.

Nederhorst den Berg

Historische Kring

oktober 2000, nummer 39

jaargang 10

opgericht: januari 1988

Inhoud:

Pagina

2	-	Mededelingen en Berichten	
3	-	De kruideniersfamilie Vlaanderen -
Nell Struiving-van der Vliet en René Struiving	
7	-	Bakkerijen in Nederhorst den Berg -	Ruud Verkaik
10	-	Tabaksartikelen, bloemisterij/kwekerij, hengelsport: Gijs
van Schaik -	Willy Das-van Schaik
15	-	Kruideniers- en Grutterswaren sedert 1919, J.B. Haazen -	Tineke Griffioen
20	-	Open – dicht/open-dicht. De Winkelsluitingsverordening
van 1920 -	Jan Baar
32	-	Van bezorging naar zelfbediening -	Ruud Verkaik
35	-	Horen en zien vergaat je -	Gerard Baar
37	-	Meer of minder middenstand? -	Piet Goosen

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

De middenstanders. Zij dichtten het gat tussen de arbeiders en de kapitalisten. Zij waren de kleine winkeliers, de zelfstandige handwerkslieden, de ondernemers van kleine ambachtelijke bedrijfjes, enz. enz.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling "De Winkels in Nederhorst den Berg", staat deze Werinon geheel in het teken van de middenstanders en hun reilen en zeilen.

Gezien het vele materiaal dat bij de Historische Kring is binnengekomen zult u in de komende uitgaven van Werinon meer verhalen over de middenstand aantreffen.

Veel plezier bij het bekijken van de tentoonstelling!

De redactie

PROGRAMMA 2000

Weekend 13, 14 en 15 oktober: "Expositie over de Winkels in Nederhorst den Berg" in de Bergplaats, Kerkstraat 7 Nederhorst den Berg.

Vrijdag 17 november: 20.00 uur Dia-lezing over de binnenvaart, gericht op De Stad Utrecht en omgeving door de heer G. Meijer uit Maarssen, met als thema: "op zoek naar de Wilnisse Aak "Vriendschap" in het fotoarchief van Utrecht".

PROGRAMMA 2001

Vrijdag 23 februari: 20.00 uur Jaarvergadering met lezing over genealogie met als thema: "Op zoek naar je voorouders, wat is daar nu aan" door de heer C. Drayer uit Weesp.

Dinsdag 24 april: 20.00 uur Lezing over de Buitenplaatsen in het Gooi in het algemeen met speciale aandacht voor de buitenplaatsen in 's-Graveland, door de heer ir A. Coops uit 's-Graveland.

Mei/Juni: Zomerexcursie: bezoek aan buitenplaats Gooilust in 's-Graveland.

- De expositie is in "de Bergplaats", Kerkstraat 7 en de lezingen vinden plaats in "Het Spieghelhuys", Dammerweg 3 in Nederhorst den Berg.

DE KRUIDENIERSFAMILIE VLAANDEREN

Nell Struiving - van der Vliet en René Struiving

Cees Vlaanderen, geboren in 1919 te Nederhorst den Berg, ging op de gereformeerde school aan de Dammerweg (waar nu de brandweerkazerne is). Hij werkte ongeveer 15 jaar lang bij een koffiebranderij annex theehandel in Hilversum. Na de 2de wereldoorlog ging hij in dienst (soldaat 1ste klasse) en via een administratieve informatieopleiding van de Binnenlandse Strijdkrachten, bij Londen, werd hij voor 4 jaar naar Semarang in Nederlandsch-Indië uitgezonden.

Loes Vlaanderen is geboren in 1930 toen de winkel al bestond. Zij heeft als jong meisje al meegewerkt in de winkel, naast vader en moeder Vlaanderen. Soms vroegen klanten aan haar vader, of Loes in de huishouding wilde helpen, en zo werkte ze soms dagdelen of hele dagen erbij.

De grootvader van Cees en Loes was machinist op het stoomgemaal in Overmeer en vader Vlaanderen werkte als hoepelbuiger in het dorp. Hij begon naderhand ook met uitventen van petroleum. Het gezin woonde waar nu het Kuijerpap is. In de jaren '20 van de vorige eeuw leende vader Vlaanderen geld van de rijke familie Franssen uit het dorp en liet daarmee een woonhuis met winkel in het voorhuis bouwen op de Overmeerseweg 44.

Zo startte de winkel, d.w.z. naast "peterolie" kwam er ook de verkoop van "bleuband" (zo werd immers dat margarinemerkt uitgesproken!) bij, en van lieverlee kwamen er steeds meer kruidenierswaren in de winkel. 's Avonds boog vader nog hoepels in de schuur, want het gezin bestond langzamerhand uit 6 personen. Met een broer, die zelf ook nog korte tijd een winkel in Nigtevecht heeft gehad en daarna vertrok naar Limburg, ging vader ook wel eens sinaasappels venten in Amsterdam, maar waar die vruchten werden opgedaan weten Cees en Loes eigenlijk niet meer, want in die tijd werd er niet zoveel gepraat over zulke zaken en de kinderen waren nog jong.

Vader Vlaanderen ging 's ochtends "horen" bij de klanten, of er boodschappen nodig waren, en die werden dan door Loes en haar moeder "uitgezocht" en 's middags door vader weer uitgevent op de mandfiets; later kwam er een echte bakfiets voor in de plaats. De winkel was een buurtwinkel en de meeste kruidenierswaren werden bij klanten van hetzelfde geloof (gereformeerd) bezorgd, hetgeen in die tijd zeer gebruikelijk was. Er kwamen natuurlijk wel klanten van "andere geloven", b.v. uit de "rooie buurt" aan de Overmeerseweg even verderop. De winkel was om 8 uur al open, en het gebeurde wel dat hij tot 22 uur open bleef.

De grossiers kwamen uit Weesp op hun beurt bij de kruidenier "horen" en dat werd dan bezorgd. Loes herinnert zich nog goed, dat toen zij klein was, de grossier van snoepwaren kwam en zij eropuit gestuurd werd naar de winkel door haar oudere zussen. Dan kreeg zij een handvol snoepjes, want die zussen waren al "te groot"!

Tot in de jaren '50 werd er "los" verkocht: het interieur van de zaak bestond, behalve uit de toonbank, uit open bakken voor meel, suiker, rijst, bonen enz. Die grutterswaren werden met koperen scheppen vaak in papieren zakken op de weegschaal nauwkeurig uitgewogen. Vóór de laatste wereldoorlog werden ook stroop en jam los verkocht: de mensen moesten dan zelf een (keulse) stenen of glazen pot(je) meebrengen; eerst werd het gewicht van het potje bepaald en daarna het artikel erin geschept. De koffie werd vaak nog door de kruidenier gemalen en verpakt. De meeste mensen hadden echter thuis een eigen koffiemolen.

In 1954 trouwde Cees met mejuffrouw Portengen en nam met zijn vrouw de kruidenierswinkel over; pa Vlaanderen was toen 65. De winkelopeningstijd was toen nog van 8 tot 8, dus lange werkdagen voor de familie Vlaanderen en dat zes volle dagen lang! Later ging de winkel om 6 uur 's avonds dicht, alhoewel het in die jaren, ook al toen pa Vlaanderen de winkel had, gebruikelijk was, dat de klanten na sluitingstijd toch nog aan de achterdeur kwamen voor boodschappen.

Toen Cees' vrouw vond, dat het voor een gezin met schoolgaande kinderen tussen de middag moeilijk was om ook nog de winkel te bedienen, besloot zij met Cees tussen 12.30 en 13 uur de winkel kort te sluiten; zij waren de eersten hiermee. Het werd in het begin moeilijk geaccepteerd door de klanten: het was dan ook revolutionair in die tijd! Later ging de winkel op woensdagmiddag ook dicht dankzij de nieuwe winkelsluitingswet.

Toen Cees de winkel begon, heeft hij eerst een kruideniersdiploma in de avonduren in Hilversum behaald. Daar was een kruidenier die zich opgewerkt had en bevoegd was om 's avonds thuis les te geven en voor het diploma op te leiden. Het middenstandsdiploma behaalde Cees in Nigtevecht, waar een onderwijzer thuis les gaf in o.a. boekhouden.

Cees heeft in het begin van zijn carrière als kruidenier ook nog met de bakfiets gevent, maar later werd dat een "bestelauto". Toen er meer "stadsmensen" in het dorp kwamen wonen, veranderde het assortiment niet direct. De kruidenierswinkel Vlaanderen verkocht al vleeswaren in blik, b.v. cornedbeef en boterhamworst, die ter plekke ook gesneden konden worden, want er was een snijmachine voor de kaas. Voor eigen gebruik, maar ook om boter en kaas koel te houden, was er onder het huis een diepe kelder. Ze waren ook de eersten, die een diepvries kregen in de winkel: de r.k. pastoor kwam vrijdags bij de gereformeerde kruidenier diepvriesvis halen! Die ging voor al zijn boodschappen naar de katholieke kruidenier Schoordijk, maar die vis was een uitzondering!

Begin jaren '60 was de familie Vlaanderen voor het eerst op vakantie geweest, 3 dagen, nl. op maandag, dinsdag en woensdag. Mevrouw zou de hele week met de kinderen wegblijven, maar Cees ging woensdagmiddag weer naar huis; toen hij thuiskwam, was door stroomstoring de hele diepvries ontdood..... dat was dus een hele dure vakantie, want de verzekering dekde deze schade helaas niet!

In 1975 werd de kleine winkel aan de Overmeerseweg gesloten om direct daarop een nieuwe winkel op de hoek van de Meidoornlaan te openen. In die tijd kwam er ook een Bergse winkeliersvereniging,

waardoor de zaak eens echt gesloten kon worden om op vakantie te gaan, eerst een week, later 14 dagen! Dat ging bij kruideniers om de beurt. Nu blijft de zaak meestal open en gaat het personeel om beurten met vakantie!

In datzelfde jaar 1975 werd er ook gestopt met venten of rondbrengen; alleen als de mensen zelf de boodschappen hadden uitgezocht, werd op verzoek thuisbezorgd. Toen de grotere zaak aan de Meidoornlaan opende, veranderde er wel wat in het aangeboden kruideniersassortiment en er ontstond een supermarkt: de eerste jaren was er b.v. verpakt vlees bijgekomen, later kwam er een "verse slager" in de winkel bij. En ook een aparte afdeling met speelgoed en drogisterijartikelen; tegen 1980 mocht dat laatste echter niet meer, want er was een diploma voor vereist.

De Vlaanderens gingen naar die grotere winkel aan de Meidoornlaan na overreding van de kinderloze eigenaar van het pand P. van Huisstede en omdat het dorp groeide door meer inwoners. Ook omdat de zoon, die op dat moment nog te jong was, maar wel alle vereiste diploma's had, wel wat in de kruidenierszaak zag: in 1980 nam hij de zaak over. Tenslotte werd in 1993 de winkel gesloten, omdat door de nieuwe eigenaar, erfgenaam van de inmiddels overleden P. van Huisstede, de huur van het pand werd opgezegd. Zo gebeurde het, dat er een einde kwam aan 3 generaties Vlaanderen als kruidenier in Nederhorst den Berg.

Wat betreft de concurrentie: grote bedrijven als Maxis en Jac. Hermans in de omgeving van Nederhorst den Berg lokten veel mensen uit het dorp naar de omringende plaatsen om in te slaan, en de kruidenier Vlaanderen had daarvan in zoverre last, dat er voor de lege statiegeldflessen, die men van die andere winkels kwam brengen, niet voldoende kratten waren, om retour naar de grossier gezonden te worden...

Tenslotte: de opbrengst van de winkel als zodanig was voldoende om er van te leven en de zoon van Vlaanderen had in de eindjaren van de supermarkt "een goede boterham"!

Met dank aan Cees Vlaanderen, Sr. en zijn zuster Loes Vlaanderen.

BAKKERIJEN IN NEDERHORST DEN BERG

Ruud Verkaik

Ons dorp kende in de jaren 50 een zestal bakkerijen. Het waren kleine bedrijven, die met hard werken hun beleg probeerden te verdienen, want brood hadden ze wel. Alleen al in Overmeer waren er 3 bakkerijen gevestigd, terwijl de Vogelbuurt en de Uiterdijksehof er nog niet eens waren.

De eerste ovens werden gestookt met takkenbossen en schillen, een afvalprodukt van de hoepelbuigers. Later ging men over op oliestook of briketten wat op zich een hele verbetering was. Met de komst van het aardgas in 1969 werd het een stuk gemakkelijker en ook schoner. Denk vooral maar eens aan het kolenstof en de asresten.

In 1960 deed de snijmachine zijn intrede in de bakkerij, wat wel met zich meebracht, dat het brood koud moest zijn alvorens men het kon snijden. Het assortiment was klein. Men bakte regeringswit, blank wit, tarwebrood en later volkorenbrood. Ook beschuit werd er wel gebakken, maar door de komst van Bolletjebescuit werd dit langzaam minder. Bolletje garandeerde de bakkers door middel van een certificaat van honderd gulden (wat toen veel geld was), dat men beslist geen beschuit aan kruideniers zou verkopen, maar nu weten we wel beter. Ontbijtkoek werd er ook wel zelf gebakken, totdat men er geen tijd meer voor had. Tegenwoordig zien we weer vaker eigengebakken ontbijtkoek in de winkel. Krentenbrood, broodjes en krentenbollen werden alleen maar op vrijdag gebakken, echt voor de zondag.

Van overheidswege mocht men na tien uur 's morgens beginnen met het bezorgen of venten van het brood. De achterliggende gedachte hiervan was om de nachtarbeid te verkorten (het proces van meel tot brood duurde \pm 4 uur toentertijd), men dacht ook wel dat vers brood als ontbijt ongezond was.

De bezorging van het brood begon in de regel bij de bureu, want zo vroeg op de dag wilden ze niet teveel klanten in de winkel hebben. Door de bakker werd het dorp in wijken verdeeld en zo kwam de bakker 's morgens bij de één en 's middags bij de andere klant. Men had ook geen eigen wijk, de bakkers fietsten door het hele dorp. Zo kon het gebeuren, dat er wel 2 of 3 bakkers in één straat

Arie Roukens voor Hotel van der Meer, Dammerweg. "Ik wil Bolletje!"

aan het bezorgen waren. Door de toenemende werkdruk en de hoge kosten ging men toch bepaalde wijken laten vallen, hetgeen omzetverlies met zich mee bracht. Men trachtte dit op te vangen door een ruimer assortiment in de winkel en het brood in de winkel 3 cent goedkoper aan te bieden. Maar ook aan de winkel zelf werd meer aandacht besteed: het werd luxer en moderner, men ging met z'n tijd mee.

Met het loslaten van de Vestigingswet mochten de kruideniersupermarkten brood gaan verkopen en zo kwamen er meer concurrenten bij. De gezinsopbouw van na de oorlog, gezinnen van acht of tien kinderen waren geen uitzondering, en het lichamenlijk zware werk van toen, brachten met zich mee, dat er veel brood werd gegeten. Men ontbeet 's morgens nog en nam brood mee voor tussen de middag. Men at wel zo'n 6 tot 8 sneden brood per dag. Met de kleine gezinnen en het eetpatroon van nu (men neemt vlugger iets tussendoor) is de broodconsumptie gedaald.

Men koopt nu meer luxe soorten en meer klein brood. Ook het koopgedrag is veranderd. Men gaat elke dag naar de winkel voor de boodschappen en ook elke dag naar de bakker. Dit alles en het gebrek aan opvolging heeft er toe geleid, dat er van de zes bakkerijen die er eens waren er nu nog maar één bakkerij over is, en er nog één bakker is die brood bezorgt.

W. HOETMER

uw adres voor
Zuivelproducten
en
Fijne vleeswaren

J. DUBELAAR

*Brood
Kock
Banket*

TABAKSARTIKELEN, BLOEMISTERIJ/KWEKERIJ, HENGELSPORT: GIJS VAN SCHAIK

Willie Das-van Schaik

Gevestigd: Cor (tante Cor) en (Ome) Gijs van Schaik, Overmeerseweg 22 te Nederhorst den Berg.

De sigarenwinkel was een deel van het woonhuis en de bloemisterij was achterom.

Mijn verhaal gaat terug tot ongeveer 1951(mijn geboortjaar), opgediept uit kopieën van oude koopcontracten en herinneringen aan de verhalen die werden verteld.

Circa 1950 namen mijn ouders de bedrijven over van (oud) Oom Jan en Tante Geertje van Schaik. Zij verkochten naast de rookwaren ook allerlei religieuze zaken. Kerkboeken, rozenkransen, Maria- en Heilig Hartbeelden, medaillons etc.

Voorgeschiedenis:

Mijn vader werkte als jonge jongen, tegen een schamel loontje, bij zijn Oom Jan op de tuin. Oom Jan beloofde dat mijn vader later de zaak zou krijgen. *Petrus Johannes van Schaik, koster van beroep, kocht dit perceel voor f 2600,- op 29 april 1916 van ene Martinus Holdinga, timmerman. Toentertijd was het een timmermanszaak, handel in brandstoffen, timmermanswerkplaats, schuur, erf en grond.*

(uit koopcontract Holdinga/Van Schaik)

Oom Jan en Tante Geert, intussen wonend in Amsterdam, verkochten het perceel op 14 april 1953, bestaande uit woon- en winkelhuis, erf en tuingrond, geschikt voor bloemkwekerij, twee kassen, houten schuur, varkensschuur, betonnen bakken met platglas, vruchtbomen, kippenhok, klein kippenhok, 2 ketels voor centrale verwarming der kassen, viswater en verdere toebehoren m. u. z. van een groot konijnenhok, hetwelk eigendom van de heer G. v. Schaik, voor de prijs van f 8.500,-- (overgenomen uit koopcontract)

Helaas hadden mijn ouders van dat schamele loontje weinig kunnen sparen. De laatste f 1500,-- konden zij niet bij elkaar scharrelen en dus werd het huis verkocht aan iemand anders. Boos, verdrietig en teleurgesteld huurden zij vanaf dat moment

nr.22; zijnde de kamer, keuken, slaapkamer /overloop en 'pachtten' de akker. Het huis was, zolang ik weet, in tweeën verdeeld, te weten nr 21 en 22.

Nr 21.werd, toentertijd, verhuurd aan Jaap en An v.d. Pas. Pas op 28 november 1977 kocht Pa, intussen weduwnaar, het huis terug. Vergunningen en diploma's:

Mijn moeder werd verplicht de nodige diploma' s te behalen om de winkel voort te mogen zetten.

Onder druk van verschillende 'dure' bekeuringen behaalde zij in juni 1954 haar vakdiploma.

Zes maanden later (januari 1955) zakte mijn broertje Piet op zesjarige leeftijd, samen met een vriendje, door het ijs en verdrong. Hun wereld stortte in.

Personeel:

Of er sprake was van 'personeel' weet ik niet echt. Wel hielpen heel veel mensen altijd mee. Piet en Peter van Schaik, (zonen van Tante Bets en Ome Arie van Schaik, de schoenmaker). Verder herinner ik mij Bert Lodewijkx, Jan Pos, Theo Vrijhoef en Ome Ko Snel. In de kassen en op de akker werden planten, bloemen en perkgoed gekweekt. De familie en vrienden hielpen mee, b.v. in het onderhoud van de kassen. Dan werd iedereen opgetrommeld en werd het hele weekend doorgewerkt. Mijn moeder kookte grote pannen soep, maakte broodjes klaar, enz. Ik herinner mij een enorme bedrijvigheid. 's Avonds werd er gevist, 's nachts werd de vangst gebakken en opgepeuzeld. Menigmaal kwam Ome Manus van Huisstede(n) met zijn accordeon langs en werd er gezongen en pret gemaakt.

Omzet:

De winkels brachten lang niet genoeg op. Kerst en Moederdag waren hoogtijdagen. Mijn vader werkte in die tijd twee dagen per week bij wasserij Vecht en Dijk, als chauffeur. Hij legde ook veel tuinen aan en deed het onderhoud. Mijn moeder bediende de winkels.

We gingen ook met sigaren/sigaretten langs de deur. De Kofferwijk! Peter van Schaik ging lx per week richting Overmeer en Dammerweg. Later namen wij (de kinderen) dat over en moesten óók bloemen venten. Met een oude herenfiets en een karettje met emmers vol bloemen gingen wij het hele dorp door. Het gebeurde

Gijs in zijn winkeltje zonder sigaar in zijn mond.

Voor tabaksartikelen

„Speciaalzaak”

G. van Schalk

*Ook voor bloemen, tuinzaden,
vruchtbomen en heesters*

Bruidowerk

Overmeersweg 22 — tel. 326

Nederhorst den Berg

regelmatig dat vriendinnetjes op de kar sprongen om mee te helpen. Sprongen ze verkeerd, dan vloog de fiets met kar en al de lucht in en rolden de emmers met bloemen over de straat. We vulden ze weer met water uit de Reevaart en gingen vrolijk verder. Duizendschonen en chrysanten irriteren mij nog, omdat ze zo lang stonden. Wij verkochten dan de volgende twee weken nagenoeg niets.

Openingstijden:

De winkels waren geopend van 7-19.00 uur. Maar dat maakte helemaal niets uit, want na sluitingstijd, kwam iedereen gewoon achterom, via de keuken waar wij in de teil zaten voor de wasbeurt. Je kreeg een aai over je bol. Toen wij wat ouder werden vonden wij dat helemaal niet leuk meer.

Op zondag, na de kerk, waren er de vaste klanten/vrienden. Ik herinner mij nog Ome Karel Pouw en Herman Vos (van de Visclub). Zelfs eerste Kerstdag kocht men de laatste kerstbakjes op, zodat wij zelf uiteindelijk geen enkele kerstversiering hadden.

Ook kon je bij ons de voetbalpool inleveren. Volgens mij kwam ook Jan Pouw vaak bij ons over de vloer.

'Op de Pof':

Bij ons werd erg veel 'opgeschreven' in een dik boek. Mijn ouders waren daar te gemakkelijk in en daardoor stond er erg veel geld uit. Ze vonden het ook vervelend om het geld te vragen. Ze stuurden ons dan de winkel in en zeiden dan dat wij ze niets mochten meegeven zonder te betalen. Dat lukte natuurlijk nooit. Mama werd erbij geroepen en na veel gepraat werd er dan een 'betalings'regeling getroffen.

Voor de tuin moesten wij met 'briefjes' rond. Maar niemand kon lezen wat er stond geschreven, dus, werden wij met dezelfde briefjes weer naar huis gestuurd. Omdat pa zelf ook waarschijnlijk niet meer wist wat het was geweest, waren de eerste 3 letters leesbaar en de rest was gekrabbel. Ik weet zeker dat pa hierdoor dikwijls tekort kwam.

Klantenkring:

Wij hadden alle soorten klanten. Ik denk dat ze, in eerste instantie, voornamelijk katholiek waren. Er waren meer sigarenwinkels. Bv. Hoetmer, sigaren- annex wolwinkel, een paar huizen verderop en Schriek in Overmeer.

Verandering:

Door het dempen van de Reevaart, het aanleggen van een ventweg waardoor men moest omrijden om bij de winkel te komen en de verkoop van tabaksartikelen via de supermarkt liepen de zaken drastisch achteruit. Toen de laatste huurders (Hans en Willy Vrijhoef) verhuisden werd, voor extra bijverdienste, een gedeelte van dat woonhuis omgetoverd in een hengelsportzaak.

Sluiting:

In 1976 overleed mijn moeder. Samen met een 'betaalde' kracht hielpen wij Pa mee de zaken voort te zetten. Dat ging een aantal jaren goed. Uiteindelijk werd in 1980 de bloemisterij afgestoten en ca 1983/84 sloten de sigaren- en hengelsportwinkels.

In 1984 kochten wij (Peter en Willy Das- van Schaik) het huis van mijn vader, op voorwaarde dat hij daar altijd kon blijven wonen. In 1990 verhuisde hij vanwege gezondheidsproblemen naar de Kuijer en in 1993 overleed hij. Overmeerseweg 21/22 staat onder nummer 22 nog altijd als winkel/woonhuis in het kadaster.

OPHEFFING

per 31 augustus 1983

**DE ENIGE ECHTE SIGAREN
WINKEL VAN**

GIJS VAN SCHAIK

Overmeerseweg 22

**VANAF 10 AUGUSTUS A.S.
TOTALE UITVERKOOP IN**

***TUIN-HENGELSPORT-en
TABAKSARTIKELLEN***
(dus alles behalve GIJS)

***VIA DEZE WEG WILLEN WIJ TEVENS ON-
ZE CLIENTELE HARTELIJK DANK ZEC-
GEN VOOR HET IN ONS GESTELDE VER-
TROUWEN.***

KRUIDENIERS- EN GRUTTERSWAREN SEDERT 1919

De winkel van Jan Baptist Haazen en Tonia Hageman aan de Voorstraat, hoek Brugstraat 1

Tineke Griffioen

In het pand aan het eind van de Brugstraat en het begin van het Achterdorp (Kerkstraat) startte Hein Hageman, omstreeks 1870, zijn kruidenierswinkel en slijterij.

Hij woonde, werkte en leefde daar tot hij in 1915 overleed. Zijn tweede vrouw, weduwe Hageman-Welle, verkocht de winkel aan Van der Manden. Helaas ontstond er door deze transactie onenigheid in de familie. De familieleden waren het niet met haar eens over de te ontvangen prijs van de winkel. De koop met Van der Manden werd afgeblazen en uiteindelijk werd de winkel verkocht aan Jan Schoordijk.

In 1919 begonnen Jan Baptist Haazen en Hein Hageman's dochter Tonia een zaak in kruideniers- en grutterswaren op Voorstraat A5. In 1924 verhuisden zij met hun zaak naar een ruimer pand op de hoek Voorstraat/Brugstraat, waar nu Kroon Tweewielers gevestigd is. Tot aan de Tweede Wereldoorlog deden veel klanten hun inkopen, de ene week in de kruidenierswinkel Brugstraat/Achterdorp van Jan Schoordijk, de oude winkel van Hein Hageman en de andere week in de winkel Voorstraat/Brugstraat, de nieuwe winkel van Tonia Hageman en Jan Baptist Haazen.

De openingstijden waren van zeven uur 's ochtends tot acht uur 's avonds. Op zaterdag bleef de winkel van Haazen zelfs tot tien uur 's avonds open. Als het mooi weer was slenterden de klanten zólang buiten rond, dat ze om tien voor tien met z'n allen naar binnen kwamen om hun inkopen te doen. Heel gezellig natuurlijk, maar de winkelier en zijn vrouw waren wél tot half elf bezig om de bestellingen af te handelen. De winkel was aangesloten bij de Bussumse Kruideniersvereniging. Enige concurrentie kwam van Nigtevecht en Hilversum, veel last hadden ze er niet van.

De klantenkring kwam uit alle lagen van de bevolking. Weigestelde en arme mensen, van katholiek tot communist (Horstermeer) en zij kwamen zowel uit het dorp als uit de wijde omgeving

Er waren ook klanten van een andere kerkelijke gezindte dan die van de kruidenier. Als er soms een dominee van de kansel predikte: "Doe wel aan iedereen, maar vooral aan de huisgenoten des geloofs", dan raakte de katholiek Haazen weleens een klantje kwijt.

Na acht jaar breidde Haazen zijn assortiment uit. De winkel werd in 1932 grondig verbouwd, zodat alle nieuwe artikelen er hun plek kregen. Dat waren er heel wat: glas en aardewerk, serviesgoed, bestek, rookartikelen, drogisterijartikelen, pantoffels en voetbalschoenen.

Ook kon je er vishengels, hooivorken, Keulse inmaakpotten enz. enz. kopen.

Het werd een echt familiebedrijf. De zonen Haazen begonnen in 1935 mee te werken en er kwam een knecht, Jan Baar, broer van schilder Rich Baar. Op een transportfiets met een grote mand voorop werden bestelde boodschappen thuisbezorgd. De wijkindeling was als volgt:

Maandag	-	Overmeerseweg
Dinsdag	-	Dammerweg en Hinderdam
Woensdag	-	het Grote en Kleine Eiland
Donderdag	-	Horstermeer
Vrijdag	-	Overmeer
Zaterdag	-	Ankeveensepad met de klanten Van der Voorn, Scheepmaker en Hoetmer.

Eenmaal per week werd er een krantje bezorgd met tenminste één reclameaanbieding. In dat krantje werden ook verhalen geschreven, zoals die ene keer, over de Evolutie en dat de mens van de aap afstamde. Dat verhaal viel niet in goede aarde bij de herder van het kerkvolk. Pastoor Groot maakte zich op de preekstoel, tijdens de Vroegmis om half acht, erg boos over het geplaatste verhaal. Mevrouw Haazen kwam dat direct ter ore en zij weigerde naar de Hoogmis te gaan om niet, ten overstaan van 't kerkvolk, door de pastoor voor schut te worden gezet. De pastoor slikte zijn boosheid in, want hij wilde het niet op zijn geweten hebben dat mevrouw Haazen door zijn toedoen haar plicht verzaakte. Mevrouw Haazen kon veilig naar de Hoogmis.

Zondags na de Hoogmis kwamen de klanten uit Horstermeer, Eiland en Hinderdam oudergewoonte naar de winkel. De mannen gingen naar het dorpscafé om bij te praten, de vrouwen dronken koffie bij kruidenier Haazen en gaven hun bestelling op. Het was echt een uitje voor hen. Nadat Haazen de boodschappen verzameld had, de vrouwen de koffiekopjes leeggedronken hadden en de mannen gelaafd waren, vertrok het spul in de tilbury huiswaarts.

Voor de Tweede Wereldoorlog was het crisistijd. Door de steeds hoger wordende werkloosheid konden de mensen niet altijd alles kopen. Op de "pof" kopen kwam geregeld voor. Er stond vaak voor ruim f 1.000,-- (nu zo'n f 12.000,--) uit onder de klanten. Men sprak hier niet over, want dan kon je zo'n klant weleens kwijt raken. Als de klant weer beter bij kas was bleef hij tenminste bij je kopen en betalen.

Er was een gezin, dat wekelijks boodschappen deed en alles direct betaalde. Maar op een gegeven moment werd het drievoudige aan boodschappen besteld en het bedrag moest opgeschreven worden. Toen er de volgende dag iemand bij hen kwam, was de hele familie met de noorderzon vertrokken, naar Vinkeveen nog wel. Dat was ver weg in die tijd. Geen cent meer van gezien.

Een ander gezin wilde zorgeloos boodschappen doen. Geen gezeur over prijzen, nota's, enz. Ze gaven de kruidenier elke week een tientje en kochten wekelijks hun boodschappen. De ene week was dat voor bijv. f 9,-- en de andere week voor f 11,--. Op deze manier kwam de kruidenier niets te kort.

Ach ja, in de winkel was er altijd wel wat te beleven. Neem nu Sinterklaastijd, de winkel rook dan lekker naar chocola en speculaas. Na de Sinterklaas bleven er altijd nog chocoladeletters en speculaaspoppen over. Kruidenier Haazen had daar wat voor bedacht: een verloting. Voor tien cent per lot kon men een chocoladeletter of een speculaaspop winnen. En ze kwamen gráág de mensen en kochten hun lootjes.

In 1935 overleed Jan Baptist Haazen waarna zijn vrouw, weduwe Antonia Haazen-Hageman, eigenaresse van de winkel werd en de kruidenierszaak voortzette.

Tijdens de oorlogstijd (WO II) kwamen de middelen voor het levensonderhoud op rantsoen. De distributie-stamkaarten met de bonkaarten, waarop voedsel, kleding, kolen en overige benodigdheden gekocht konden worden, kwamen traag in omloop. Om toch maar zoveel mogelijk van hun gading te bemachtigen, werden de mensen inventief. Zo gebeurde het op een dag, dat een klant de winkel van mevrouw Haazen binnenkwam en haar toevertrouwde bij de bakker een broodbonnetje te hebben achtergehouden. Ze bestelde het een en ander en kocht tevens op dat broodbonnetje een rol beschuit. Mevrouw Haazen dacht er het hare van. Bij het afrekenen controleerde ze onopvallend de benodigde bonnen. De klant maakte aanstalten de winkel te verlaten maar mevrouw Haazen zei: "Ik krijg, denk ik, nog een suikerbon van U?" De klant reageerde geschrokken: "Oh, ik dacht toch zeker dat ik er een gegeven had." Uit haar portemonnee diepte ze alsnog de suikerbon op en gaf die aan de kruidenierster.

Na 1942 kwamen er meer rantsoenbonnen in omloop. Helaas was er toen schaarste aan alle middelen van bestaan.

In februari/maart 1945 werd er vanuit mevrouw Haazen's winkel Zweeds brood gedistribueerd. Om dat te kunnen ontvangen moest men zich legitimeren. De ambtenaar, die de mensen daarover uitleg gaf, was de manufacturier Gerard Stalenhoef. Bij hem kwam iemand uit Overmeer om informatie. Haarfijn legde hij uit hoe de distributie te werk ging. "Ik snap er niets van, ik versta je niet want ik ben doof" was de ietwat onnozele reactie. Geduldig schreef de ambtenaar dan maar alles uitvoerig op en overhandigde het geschrevene met een "alsjeblieft". "Kan niet lezen", was het antwoord. Er liep toen ook nog weleens een analfabeet rond.

In 1949 wordt het pand gescheiden in een privé- en een zakelijk gedeelte. Mevrouw Haazen-Hageman overlijdt in 1952. Zoon Gerard H. Haazen zet de winkel voort. In januari 1955 wordt de kruidenierswinkel een vennootschap onder firma, met ook de andere zoon, J.B. Haazen als eigenaar. Op 1 september 1955 treedt Gerard H. Haazen uit de firma en wordt J. Haazen eigenaar, echter niet voor lang, want in maart 1956 vertrekt hij naar Bussum. Hij doet de zaak, kruidenierswaren annex drogisterijartikelen, tabak,

sigaretten en sigaren, alsmede keramische producten, in april 1956 over aan H.J. Besamusca.

De kruidenierszaak Voorstraat, hoek Brugstraat wordt met ingang van 31 december 1957 opgeheven.

Met dank aan mevrouw Catrien Haazen, die haar herinneringen aan ons (redactie) doorgaf.

VRIJDAG 7 MAART 1924

HEROPENING

der

KRUIDENIERSZAAK

van

J. B. HAAZEN

in

Koloniale waren, Vleeschwaren, Comestibles
— en Aanverwante Artikelen. —

Ter gelegenheid hiervan ontvangt elke koper van 7 tot en met 14 Maart bij aankoop van f 2.— kruidenierswaren (uitgezonderd suiker en natuurboter) 1 pond prima Cacao, bij aankoop van f 5.— een heerlijke flesch wijn,
— Samos of Spaansche Wijn. —

Elke 50ste bezoeker ontvangt op 7 en 8 Maart
:- een aardige verrassing. :-

HUISMOEDERS geen korting, welke U zelf betaalt, doch prima kwaliteit voor ulterst lage prijzen.

OPEN - DICHT / OPEN - DICHT

De winkelsluitingsverordening van 1920

Jan Baar

De gemeenteverslagen van Nederhorst den Berg van de eerste jaren van de twintigste eeuw vermelden over de kleinhandel steeds, dat zij "schoon van weinig omvang, met goed gevolg gedreven werd." De winkelneringssituatie wordt minder gunstig genoemd, "met het oog op de groote concurrentie op dat gebied." Door de opening van het Merwedekanaal in 1890 werd de Reevaart veel minder druk bevaren, dan voor die tijd. Niet veel schepen legden meer in den Berg aan om proviand in te slaan.

De ondernemers die meenden, dat de schade wel beperkt kon blijven door met roeiboten het kanaal op te varen, de schepen aan te klampen en zo de waren aan de man te brengen als "drijvende kruidenier", zullen dat wel niet lang vol hebben kunnen houden.

Het onderzoek naar de middenstand van 1912

In 1912 werd in de provincie Noord-Holland een onderzoek naar de toestand van "den handeldrijvende en industrieelen middenstand" gehouden.

Het verslag vermeldt over Nederhorst den Berg: "Er zijn: 4 timmerlieden, 2 metselaars, 2 smeden, 3 bakkers, 2 slaggers, 2 schoenmakers, 1 molenaar, 2 behangers, 2 huisschilders, 1 stroodekker, 1 klompenmaker, 5 naaisters en 21 kleebleekers. Vijf daarvan zijn tevens winkelier en 1 herbergier. Bijna allen lijden onder de sterke concurrentie. ... Door allen is alleen lager onderwijs genoten. ... Het bedrijfskapitaal is betrekkelijk gering. ... De werktijden zijn over het geheel 10 - 12 uren; bij de bakkers bestaat geen nachtarbeid, ze beginnen 's morgens om 5 uur en werken tot 's avonds 5 uur; de tijd voor het bestellen gaat er af. De bakkers bakken eenmaal per dag. ... De slaggers slachten zelf en venten dat uit. ... De huisschilder levert de verf er bij. ... Boekhouding ontbreekt geheel; van het opmaken van de kas of van een staat van zaken is geen sprake." Aldus de beschrijving van de "industrieele middenstand"

Over de "handeldrijvende middenstand" is het verslag kort: "Hiertoe

kunnen slechts gerekend worden: 2 graanhandelaars, 8 handelaars in koloniale- en kruidenierswaren en 1 in manufacturen. ... De omzet is door de zware concurrentie van niet veel betekenis. Er zijn 6 vergunningen, zijnde het maximum, en 8 verloven, die slechts nevenbedrijf zijn."

Het rapport besluit met de conclusie, dat "de algemeene toestand minder rooskleurig is. ... Kooplieden in kruidenierswaren, manufacturen, garen en band, brood, beschuit en allerlei eetwaren ziet men zich dagelijks langs de woningen begeven. De een biedt zijn waren al goedkooper aan dan de ander, en aangezien er geen bedrijfskapitaal is, kan men tegen de rondtrekkende kooplieden niet concurreeren en geschiedt de inslag bij de uitwonenden."

Alleen een sluitingstijd voor herbergen en kroegen

Een winkel drijven in Nederhorst den Berg was lang niet altijd een lucratieve zaak. De bevolking was niet erg draagkrachtig en de concurrentie groot. Menig winkelier moest er nog wat bijdoen om zijn gezin een redelijk bestaan te verschaffen. Letterlijk van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat was de winkeldeur geopend. Zo gauw de nachtrust genoten was, konden de klanten al terecht, meestal vanaf een uur of 5, tot zo ongeveer het moment, dat 's avonds om 10 uur, half elf het licht uitging.

Alleen voor de kroegen en herbergen, zo'n 14 vergunning- en verlofzaken, bestond een sluitingstijd. In 1914 bepaalde de gemeenteraad dat op zon- en feestdagen de drankgelegenheden om 20.- uur moesten sluiten, terwijl in de week om 22 uur de deur dicht moest. De zaken mochten om 6 uur de eerste klanten binnenlaten. Deze regel was wel ongerieflijk voor het reizend publiek, vond men, maar zo werd wel het kroeglopen op zondag enigszins tegengegaan. De veldwachter moest voortdurend het oog houden op het op tijd sluiten van de herbergen, "waaraan in deze gemeente steeds en met kracht de hand moet worden gehouden."

In de lente van 1918 verzoeken de herbergiers G. de Bruijn, Wed. Bornhijm en G.v.d. Poel om " met het a.s. zomerseizoen, de Cafésluiting weder des zondags tot 10 uur te verlengen en des zaterdagsavond met een uur." Deze neringdoenden ondervinden "zeer

den druk deezer tijden" en vooral wanneer er zomers veel vreemdelingenverkeer is, kunnen hun zaken er "een geweldigen slag mede krijgen." De gemeenteraad willigt het verzoek niet in.

In 1920 mochten de gelegenheden ook op zondag wel tot 22 uur open zijn, met de restrictie, dat er vanaf 20 uur geen sterke drank geschonken mocht worden.

Daar er op zaterdag en zondag nogal eens wanordelijkheden in en rond de kroegen en herbergen plaatsvonden, zag het gemeentebestuur zich genoodzaakt in september de vergunninghouders te waarschuwen, dat het drankmisbruik toch echt beperkt moest worden, daar er anders beperkende bepalingen zouden komen.

In de gemeenteraad werd meerdere malen voorgesteld de herbergen en kroegen op zondag te sluiten.

Een vlieger, die niet opging

In augustus 1920 vonden 12 winkelneringdoenden elkaar in een verzoek aan de gemeente om een verplichte winkelsluiting in te voeren. De winkels zouden dan om 8 uur dicht moeten, alleen op zaterdag zouden de klanten tot 10 uur terecht kunnen. B. en W. stonden hier niet afkerig tegenover. Ze wezen er op, dat er gewerkt werd aan een Winkelsluitingswet, maar verder hadden ze geen bezwaren, mits er dan ook gelijk besloten zou worden tot sluiting op zondag. En dat laatste was niet de bedoeling van elke ondertekenaar.

In de vergadering van 13 oktober 1920 werd de Winkelsluitingsverordening in 12 artikelen vastgesteld: "Verbod van arbeid op den wekelijkschen rustdag beoogt te waarborgen, dat winkeliers en personeel de voor hunne gezondheid noodzakelijke rust kunnen genieten." Aanwezige klanten mochten nog een kwartier na sluitingstijd bediend worden, inwonende kinderen werden niet beschouwd als winkelbedienden en het barbiers- en kappersbedrijf mocht niet in winkels uitgeoefend worden.

Op 23 november moest de verordening alweer gewijzigd worden.

Piet v. Schaik, winkelier in o.a. rookartikelen aan de Overmeerseweg en een van de 12 ondertekenaars van het verzoek om een verordening, Hein v. Dam, bakker aan de Voorstraat, G.de Jong,

Bakker Hein van Dam bezig met het bezorgen van brood (± 1915). Het huis op de achtergrond, Overmeerseweg 7, was tot ongeveer 1975 sigarenmagazijn en handwerkwinkel van de familie J. Hoetmer. Daarna kwam er een speelgoedwinkel, Het Bazarretje, in. Sinds 1978 is de apotheek er gehuisvest.

winkelier te Overmeer en J. Winkelmeijer, houder van een winkeltje op het Achterdorp, waar onder andere snoepgoed verkocht werd, verzochten verlof tot de verkoop van uitsluitend alcoholvrije dranken met de klaarblijkelijke bedoeling aan de bepalingen van de verordening op de winkelsluiting, met name op zondag, te ontsnappen. De Raad trapte er niet in en wijzigde artikel 1, zodat zo'n "melkverlof" geen recht gaf op langere openingstijden van een winkel, die niet als verlofzaak was ingericht.

Enige raadsleden pleitten er wel voor, dat de mensen op zondag wel een rokertje zouden mogen kopen bij van Schaik, daar die artikelen ook in de drankgelegenheden te verkrijgen waren. Raadslid Blok (Prot.) vond, dat de mensen zich moesten aanpassen aan de nieuwe toestand; ze zouden het goede er van wel gaan waarderen: "Naar hij wel eens gehoord heeft zijn de herbergsigaren nooit schitterend, zoodat hij, die op een goede sigaar gesteld is wel zal zorgen ze zaterdagavond te krijgen." De heer Welle (RK) verklaarde zich rondit tegen zondagssluiting.

De Gooi- en Eemlander van 21 januari 1921 wijdde onder de titel "Een vlieger, die niet opgaat" een heel betoog aan deze Bergse zaak en was van mening, "dat het in het werkelijk belang van het publiek in veele opzichten een gebiedende eisch van den wetgever is, de vrijheid aan banden te leggen."

Bij GS vonden de aanvragers ook geen gehoor.

Een "paskwil"verordening

De naleving van de Verordening had uiteraard nogal wat voeten in de aarde. Oude gewoonten laten zich niet zo maar uitroeien. Als de winkel deur niet open was, was de achterdeur gauw gevonden. Ook lieten de mensen, die op zondag na de kerk gewend waren enige inkopen te doen bij de winkeliers in het dorp, zich niet zo maar van die gewoonte afbrengen. Het zal voor veel klanten, die misschien een keer in de week op het dorp kwamen, een hele verandering betekend hebben, als zij niet meer in de gelegenheid zouden zijn om enige waren in te slaan en de daarmee gepaard gaande sociale contacten zouden moeten missen. De winkeliers zullen ook niet geneigd zijn geweest erg streng tegen zulke oude, vertrouwde klanten op te

gekomen NEDERHORST

31 Mei 10 21

P144-15. Maandag 30 Mei 1921

Aan den Raad der Gemeente Nederhorst den Berg

Edelachtbaare Heeren,

Hetgeen mij inspireert tot dit schrijven is de
chaotische toestand der verordening op de winkel-
sluiking. Daar deze verordening een zeer deel
der bevolking onsympatich is. word deze niet
nageliefd en door personen met Controle belast-
ten deze, onder Motto Leste fair Leste. Blij-
gesaboteerd. Daar ik met deze Sociale
maatregel zeer instem, en daar een beschermend
Lid der Overheid is, Verzocht Adressant
Practische toepassing dieser verordening
eventueel bij inpotentie inbrekking derselve

Met verschuldigde Eerbied

Marcel Gimbréry Barbier

Overmeir N° 69

treden.

Marcel Grimbrère, barbier te Overmeer, schreef eind mei 1921 een brief aan de gemeenteraad, over "de chaotische toestand der verordening op de winkelsluiting. Daar deze verordening een zeker deel der bevolking onsympatiek is, word deze niet nageleefd." De controle is erg moeilijk en wordt eigenlijk onder het "Motto Laisse fair, lesse Alle", gesaboteerd. De barbier stemt zelf wel in met de sociale maatregel. Hij vindt dat "een beschermend hand der Overheid" nodig is, maar als de praktische toepassing niet mogelijk is door "impotentie", dan moet de verordening maar ingetrokken worden.

De gemeenteraadsleden zijn het er over eens, dat de verordeningbepalingen moeilijk te controleren zijn. Burgemeester Heierman vindt het maar vreemd, dat de winkeliers eerst voor de Verordening waren en er nu zo'n probleem mee hebben. Na enige discussie wordt de Verordening aangevuld met een artikel, waardoor het verboden is in de drankgelegenheden sigaren, sigaretten en chocoladewerken te verkopen op de uren, dat het verboden is een winkel open te hebben. Raadslid Welle stemt tegen, omdat de bepaling onmogelijk gehandhaafd en gecontroleerd kan worden. De heer Blok verklaart zich wel voor het voorstel, maar vindt tevens, "dat de menschen meer moeten medewerken, in het bijzonder de katholieken."

Op zondag kon er in Nederhorst den Berg dus officieel geen sigaar of reep chocola meer gekocht worden.

Een caféhouder, tevens barbier zijnde, ging rustig door met het scheren van zijn klanten in de gelagkamer op zaterdagavond na 10 uur. Dit kon eigenlijk niet volgens de Verordening. Veldwachter van Veen moest een proces-verbaal uitschrijven, maar verklaarde desgevraagd, dat de verordening een "paskwil" was, eigenlijk alleen maar van belang voor winkelpersoneel, maar dat was er in den Berg niet. Hij was van mening, dat de vele arbeiders, die buiten het dorp werkten, in de avond geschoren moesten kunnen worden en inkopen mochten doen.

Weg met de Winkelsluitingsverordening

De zondagssluiting met name blijft de gemoederen bezig houden. In maart 1923 proberen een aantal winkeliers handtekeningen te verzamelen onder het verzoek de zondagssluiting op te heffen. Ze kunnen die verkoopdag niet missen. Nog voor het adres bij de gemeenteraad binnen is, berichten de kruideniers Haazen en Veenstra, bakker Tinholt, winkelier in manufacturen Brinkers en slager Martens, dat zij de zondagssluiting willen handhaven, hoewel ze toegeven, dat de Verordening niet zo erg wordt nageleefd, want: "Dit is waar, elken bakker en winkelier zal de wet wel eens overtreden, maar men moet op elken slak geen zout leggen, er is geen net zonder mazen." Het verzoek komt niet bij de gemeenteraad binnen en de winkels blijven op zondag gesloten.

In oktober 1924 bindt P.J. v. Schaik de kat de bel weer aan.

Enige tijd terug heeft hij een proces-verbaal gekregen wegens de verkoop van sigaren op zondag.

In een brief aan de gemeenteraad schrijft hij, dat de tabaksverkoop in de drankgelegenheden gewoon doorgaat; de Verordening werkt niet. Hij vraagt de gemeenteraad om de sluitingsverordening op te heffen of te bepalen, dat tabak en sigaren "vrij op alle tijde mogen worden verkocht, dan zou aan deze zoo benarden toestand een einde komen."

B. en W. zijn het er over eens, dat toezicht op de winkelsluiting moeilijk blijft, maar willen toch niet terugkomen op het besluit. De gemeenteraad besteedt weer een hele discussie aan de zaak. Raadslid van Emmerik (Prot.) wil alle cafe's op zondag dicht hebben, de Boer (Onafh.) en Meijer (RK) willen van de verordening af, omdat die toch niet te handhaven is en Welle verklaart zich tegen gedwongen zondagsheliging. Tenslotte wordt het voorstel van de Boer om de winkelsluitingsverordening op te heffen met 5 tegen 2 stemmen aangenomen.

Al de volgende dag krijgt van Schaik bericht van de gemeente, dat de verordening is ingetrokken. Iedereen mag weer op zondag zonder belemmering de winkeldeur openzetten.

De Kerkeraad van de Nederlands Hervormde Gemeente protesteert schriftelijk bij het gemeentebestuur tegen de opheffing, "die niet

Aan den Gemeente Raad
te Nederhorst den Berg

Ingekomen NEDERHORST DEN BERG
den 14de October 1924
No. P/44-38

Edelachtbare Heeren

Ondergetekende gevoeld zich gedrongen
zich tot u e. d. te wenden met een beleefd
verzoek.

Herhaaldelijk is het gebleken dat de verkoop
van tabak en sigaren in de tijd van sluiting der
winkels, in de Cafés word voortgezet, dat voor
ons onaangenaamheden als Contrent voortbrengt,
en zou ik u. e. d. mogen verzoeken door ophef-
ping van de sluiting berordering, of er een artikel
bij te voegen dat tabak en sigaren vrij op alle
tijde mogen worden verkocht, dan zou aan deze
zoo benardden toestand een einde komen

Nederhorst den Berg
13. October 1924

u. d. w. d.
P. J. van Schaik
Overmeerkeweg
B-98

anders dan nadeelig kan zijn voor een rustige viering van den Zondag, terwijl het belang der gemeenschap er geenszins meegeënd is." Verder vinden de heren, dat het gemeentebestuur de winkeliers, " die zich tegenover hun geweten en terwille van hun gezin verplicht achten hun zaak te sluiten op zondag", tegen oneerlijke concurrentie moet beschermen. De Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk sluit zich bij de Hervormden aan. Het ligt op de weg van de overheid "alles van het publieke terrein te weren, wat zonder noodzaak de viering van den Zondag zou belemmeren." De gemeenteraad bespreekt op 28 november 1924 de ingekomen brieven, maar komt niet meer op het besluit terug, ondanks het andere standpunt van de meerderheid van B. en W., de burgemeester en wethouder v.d.Heijde (Prot) . Raadslid Tober (Prot.) zou het toejuichen, als de zondagsluiting van de kerken uitging: "In zijn hart is hij tegen sluiting, maar volgens zijn program moet hij voor zondagsluiting stemmen." Hij zal zich buiten stemming houden. De heer de Boer stelt, dat de verordening ingesteld is "onder een schijn van christelijkheid, terwijl het hier niet anders dan christelijk materialisme is." Wethouder Nieuwendijk (RK) wijst er nog eens op hoe lastig het kan zijn een Winkelsluitingsverordening te hebben en meent te moeten medelen: "Het is zelfs voorgekomen, dat op Zondag voor Burgemeester Heierman brood bij een bakker is gehaald."

Geen nieuwe verordening

De winkels in Nederhorst den Berg kunnen dus weer voor onbepaalde tijd open blijven. Dit blijkt het toch niet helemaal meer te zijn. In september 1926 verzoeken de Wed. A.Veenstra en 14 andere ondertekenaars, (waaronder niet Piet v. Schaik en Hein v. Dam), de gemeenteraad in "welwillende overweging" te nemen opnieuw in de politieverordening te regelen, dat de winkels in de week om 8 uur dicht gaan en op zaterdag om 10 uur: "Belanghebbende meenen, dat ook hun een zekere vrijheid toekomt, welke hen thans door het onbepaalde sluitingsuur onthouden wordt." Onderling komen ze er niet uit: "Waar, indien een het initiatief neemt, een ander hierin voordeel ziet en het niet zal doen." De concurrentie blijft op de loer liggen en over zondagsluiting wordt niet gerept.

De gemeenteraadsvergadering van 25 oktober 1926 bespreekt het ingezonden stuk. Burgemeester Doude van Troostwijk haalt in het kort de voorgeschiedenis op en verwacht, dat de Raad geen ander standpunt zal innemen. De heer Meijer vindt, dat de winkeliers het toch maar onderling moeten regelen. De Boer verklaart zich tegen dwang en merkt op, "dat de winkeliers niet verplicht zijn hun winkels geopend te hebben. Als zij er idee in hebben, kunnen ze den geheelen dag sluiten." Op voorstel van B. en W. wordt het verzoek met algemene stemmen voor kennisgeving aangenomen.

Tenslotte regelt de Winkelsluitingswet van 1930, in werking tredend op 1 mei, dat de winkels door de week s'avonds om 8 uur dicht moeten en op zondag de hele dag gesloten moeten zijn.

In rook op

Op 2 mei 1932 richt sigarenwinkelier van Schaik zich weer tot de gemeenteraad met het verzoek hem vergunning te verlenen zijn winkel tot het sluitingsuur van de cafés geopend te mogen houden. B. en W. voelen hier niets voor. De heer Meijer vindt, dat van Schaik ernstig in zijn bestaan bedreigd wordt: "Door die verplichte sluiting zal adressant zijn broodwinning verliezen. Dit moet voorkomen worden, vooral nu overal zooveel door den crisis geleden wordt. ... Ook ondervindt de bevolking last van de winkelsluiting. Menschen die na hunne werkzaamheden naar het dorp komen, kunnen geen tabak, sigaren en sigaretten kopen, omdat de winkel reeds gesloten is." De heer Blok (A.R.) ziet geen redenen voor dispensatie: "Zij, die gewoon zijn hunne rookartikelen bij adressant te kopen blijven dat nu ook wel doen. Men weet des zaterdags wel, hoeveel sigaren men des zondags noodig heeft. Uitzonderingsgevallen zijn meer bedoeld voor badplaatsen." Welle vindt, dat de winkel best open kan op zondag van 11 uur tot 13 uur en op werkdagen tot 10 uur: "Dit zal ook het vreemdelingenverkeer ten goede komen en kunnen ook de kerkgangers hunne inkoop nog doen, zooals zij dat tot nog toe gewoon waren." Dolman (Soc.) vindt het vreemdelingenverkeersargument doorslaggevend.

Tenslotte wordt het voorstel van Welle, ondanks de waarschuwing van

de burgemeester dat zo'n verordening niet goedgekeurd zal worden, toch aangenomen met 4 tegen 2 stemmen (Brouwer (C.H.) en Blok). En zo wordt weer een verordening vastgesteld: "De winkels, waarin uitsluitend of in hoofdzaak sigaren, sigaretten, tabak en andere rookartikelen worden verkocht, mogen geopend zijn op zondag van des voormiddags 11 uur tot des namiddags 1 uur, op werkdagen van des voormiddags 5 uur tot des namiddags 10 uur en des zaterdags tot des namiddags 10 1/2 uur." Helaas voor van Schaik en zijn zondagsklanten beschikt de minister van Economische Zaken en Arbeid afwijzend. Het plan gaat in rook op. De meeste echte sigarenliefhebbers zullen zich weinig hebben laten hinderen door deze besluitvorming.

Donderdag- of woensdagmiddag ?

Na de oorlog komt de winkelsluiting weer aan de orde. Dan gaat het over sluiting op de donderdag- of woensdagmiddag. De winkeliers in kruideniers-, tabaks- en textielartikelen verzoeken in maart 1946 aan de raad een verordening vast te stellen, dat alle winkels na 1 uur op donderdag gesloten zullen zijn. De overige detaillisten (B.J.v.d. Linden, J.Snel, J.Dubelaar, C.Snel, Fa. den Bak en Scherpenhuijsen, G.Roukens, A.Ketelaar, L.Tinholt, H.J.v.Dam, H.H.Martens en G.v.d.Bosch) worden verzocht hierin mee te gaan. Aanvankelijk wordt uitgegaan van een vrije donderdagmiddag, maar al gauw wordt bepaald, dat het de woensdagmiddag moet worden, omdat "met het oog op het verleenen van een wekelijkschen rusttijd aan het personeel, sluiting van alle winkels in de gemeente op een werkdag na een uur des middags gewenscht is."

De Winkelsluitingswet komt in de jaren negentig op de helling. Zes dagen open, avondopeningen, koopzondagen, nachtwinkels en branchevervagingen geven aan de kooplustigen vele ongekende mogelijkheden. Ondernemers worden geacht hierin de juiste balans te vinden tussen de wensen van het kooplustige publiek en de rentabiliteit van de onderneming.

Misschien wordt het nog wel eens: Open!/open! Dicht?/dicht?

VAN BEZORGING NAAR ZELFBEDIENING

Ruud Verkaik

Het bezorgen van producten en artikelen is al zo oud als er ondernemers bestaan. Zo gaf dat dan ook in de vorige eeuw, vooral vanaf de jaren dertig tot begin jaren tachtig, een levendig straatbeeld in dorpen en steden. Zo ook in Nederhorst den Berg. Dit straatbeeld gaf veel te zien: hondenkarren, paard-en-wagens, transportfietsen en na de oorlog motorbakfietsen, auto's, driewielige trucks tot complete winkelwagens in de jaren tachtig. Menigmaal op één dag ging de deurbel of de klopper of werd er "volluk" geroepen aan de achterdeur, ten teken dat er wéér iemand was om zijn waren te verkopen of af te leveren. Voor de komst van het aardgas in 1969 waren het de kolenboer Van Emmerik of de petroleumboeren Kees de Jong of Izaak Bouwer, die warmte en licht leverden. Deze Izaak Bouwer kwam ook nog elke week de huur ophalen voor de woningbouwvereniging. Een andere Bouwer, Flip, was ook een vaak gezien persoon; hij bracht de medicijnen rond voor dokter Roelofsen. De firma Ketelaar bezocht iedere maand elke woning, om de electriciteit op te nemen. En als men 's maandags een krant voor het raam zette, dan kwam Lange Nico het stoomgoed halen. Hoorde men "vodde" roepen, dan was het Bertus Hoed, de voddeman. Aan die persoon kon men alles kwijt wat Lange Nico niet meer kon stomen. En passant nam hij ook nog schillen mee. Tussendoor kwam ook nog Frans Wiegmans, de verzekeringsagent, elke maand de premie ophalen. Dit alles ging tegen contante betaling.

De meest trouwe leveranciers die op vaste dagen en vaste tijden kwamen waren zij die zorgden voor de verse producten, zoals de bakker, de slager, de groenteman, de kruidenier en de melkboer. De bakker en de melkboer kwamen elke dag aan de deur. Men had de "wijken" zo ingedeeld, dat je de klok er op gelijk kon zetten. De groenteman kwam meestal twee of driemaal in de week op een vast tijdstip. Bij strenge vorst kwam hij eerst "horen" en later de bestelde producten afleveren. Dat bracht veel extra werk met zich mee. Het vaste tijdstip was om twee redenen: de mensen rekenden op je komst en men wilde voor een bepaalde tijd een wijk af hebben. Afrekenen deed men voor 99% op zaterdag.

De kruidenier en de slager kwamen één of tweemaal in de week. De kruidenier kwam het boekje halen en een dag later de bestelling bezorgen. De slager kwam de bestelling opnemen en later brengen. Dit gebeurde vooral in de buitengebieden waar geen winkels waren, bijv. het Eiland, Hinderdam, de Horstermeer en het einde van de Dammerweg. De meeste ondernemers beschikten ook over een winkel, maar men begon toch met "venten" bij de burens. De winkel werd door de klanten alleen bezocht voor de vergeten boodschappen. Tevens kon men na sluitingstijd ook nog wel eens achterom terecht. Ook werd ons dorp nog bezocht door winkeliers van buiten onze gemeente, zoals Henk de Haan uit Nigtevecht, bakker Groen uit 's-Graveland en Van Rijn uit Ankeveen. Deze mensen hadden zo hun eigen klanten. Sommige huishoudens hadden ook twee kruideniers, slaggers of bakkers. Dit kwam voort uit hun kerkelijke gezindte. Dan had je ook nog de losse kooplui die ook vanuit Nederhorst den Berg de buitengebieden bezochten en ook hun nering buiten de gemeentegrenzen aan de man probeerden te brengen, zoals Jac. Hoetmer, de sigarenboer op zijn motor of Van der Pol met pijp op zijn transportfiets met garen, veters en wat nog meer. Zo ook Jan Brinkers, de manufacturer, die met z'n rijtuig vol stoffen, schoenen, band, garens en linnen rondging. Zo zijn er nog wel meer op te noemen, die het straatbeeld van toen maakten.

Door de komst van de koel- en later de diepvrieskast én vooral het moderniseren van winkels, het uitbreiden van het assortiment met veel voorverpakte producten, het vrijlaten van de handel (denk bijv. aan tabaksproducten, vlees, brood, enz. in de supermarkt) en door de toenemende kosten van "horen en bezorgen" is van lieverlee dit hele levendige straatbeeld verdwenen en tegelijkertijd ook het grootste deel van deze specifieke winkels.

UW ADRES VOOR: Lood- Zink- en Sanitaire werken Aanleg van Waterleiding Rijwielreparatie	FIRMA <i>H. v. d. Brink</i> NEDERHORST DEN BERG OVERMEER
--	--

Bertus Hoed, lommen en metalen. Ook konijnen- en mollenvellen konden bij hem ingeleverd worden. Op de achtergrond melkboer Willem Hoetmer voor het pand van bakker Roukens aan de Overmeerseweg (1955).

HOREN EN ZIEN VERGAAT JE

Gerard Baar

Met behulp van het vervoermiddel waar vroeger de kruidenier mee kwam "horen", de fiets dus, ben ik eens wat verderop gegaan. Voorbij Baambrugge, niet weg van de snelweg maar er juist naar toe. Ik wilde kijken wat voor vrachtverkeer er allemaal langs komt op het punt waar je via een tunneltje onder het voortrazende verkeer door naar de Winkeldijk kunt komen zonder gelijk consument af te zijn. Horen en zien vergaat je. Maar lawaai heeft binnen onze Randstad een soort verslavende werking en is best te combineren met beschouwend bezig zijn. Een niet aflatend gezoem van motoren in allerlei toonaarden went ook en na verloop van tijd dringen er toch weer andere geluiden je oren binnen. Het is wat overdreven om te beweren dat je er het geschreeuw hoort van een roofvoegechtspaar, dat hun jongen wegwijs probeert te maken in het luchtruim, maar je ziet ze wel zweven. Zo ook een passagiersvliegtuig er net een stukje boven. Als je alles uitschakelt is het eigenlijk een heel verstild hoekje op ± 10 meter afstand van het talud van de snelweg Amsterdam-Utrecht. Het Winkeltje, gevuld met kroos, is onbetaalbaar. Langs de boorden koeien en schapen en verder weg een molen en als het wintert weer de torens van Abcoude. Achter mijn rug het nieuwe onontkoombare gezoem voor de noodzakelijke snelle aan- en afvoer van allerlei levensbehoeften die een dorp vandaag de dag nooit meer zelf kan verzorgen. Laat staan bezorgen. Naast zo'n autoweg liggen allerlei soorten kabels die ontelbare functies hebben binnen de samenleving van iedere dag. Ondergrondse communicatie zou je het kunnen noemen, die de aanvoer over de weg bovengronds regelt.

Een heleboel keren per dag komen vrachtwagens onze enige overgebleven supermarkt bevoorraden. De consument komt ook meestal per auto zijn inkopen doen, parkeert, laadt in en gaat. Het fietsende en lopende deel is in de minderheid. Maar bijna niemand beseft waar het allemaal vandaan komt. Vroeger zou het dorp minstens een week nodig gehad hebben om zo'n grote vrachtwagen te vullen. Het hele logistieke gebeuren is een groots samenspel tussen allerlei handelsbedrijven en producenten, om dag in dag uit de schappen van de Nederlandse winkels gevuld te

houden. De tijd dat de sla uit de grond gespit werd om in de buurt aan de man gebracht te worden is voorgoed voorbij. Een voorzichtige aanzet tot logistisch overwogen handelen deed de vroegere PTT hier in de omgeving in de vijftiger jaren. De postbode uit Vreeland moest tot Rustoord (vlakbij het Boezemkanaal) de post brengen. Wie de familie Van Benschop een groet of iets dergelijks stuurde, moest achter Nederhorst den Berg, Post Vreeland zetten. Na de koffie fietste de postbode dan door Overmeer, naar de aanlegsteiger van wasserij De Helling en werd daar door een van de Dubelaren overgehaald om al postbezorgend weer terug naar Vreeland te gaan. Er zal een vaste overzettijd voor geweest zijn, want met op de vingers fluiten duurde het lang voor iemand je hoorde boven al dat geraas van de stoommachines uit. Maar als ik daar ruitjes moest zetten, kwam in ieder geval om de 10 minuten de oude Jan Dubelaar wel naar buiten om een zak zeep te pakken of een kruiwagen vol te scheppen met zwarte industriekolen. Hij liep dan naar de roeiboot om je over te halen. "De Helling" had het qua logestiek heel moeilijk. Voor je in Vreeland of Nigtevecht was, was de was al weer vuil bij wijze van spreken. In Overmeer schepte Piet van Huisstede suiker in zijn winkeltje in puntzakjes. Die zag er net zo wit uit als de was van de overkant van de Vecht. Floor Evers uit de Horstermeer, Henk de Haan uit Nigtevecht, Arie Snel van de Dammerweg en Jan Schoordijk, om er maar een paar te noemen, zouden zich verbazen als ze de huidige ontwikkelingen hadden kunnen zien aankomen. Zij hoorden, luisterden, praatten en kwamen iedere week of eens in de twee weken terug. Een ritueel dat bij die tijd hoorde en waar tijd voor genomen werd. Ze gingen er allemaal voor zitten. Dronken thee of koffie, toonden geduld, wisselden nieuws uit of bespraken het. Volgens mij genoten ze ook van het onderweg zijn. Zij hoefden niet te vliegen om weg te komen. Een vrachtwagen vol was voldoende om iedereen bezig te houden. De groenteboer, de slager, de marskramer, de tuinder, de boer en de kruidenier en hun hulpen. Tot de dorpsstuinman toe. Die had een klant waar hij soms zelfs de aardappelen moest schillen. "Aanpakken", zei die mevrouw dan. "Het gras is nog kort genoeg". En lachend begon hij te jassen. Af en toe een plons was nog het enige geluid. Hoor ik daar niet iemand Arcadië zeggen?

MEER OF MINDER MIDDENSTAND?

Piet Goosen

Wie over pakweg vijftientig of vijftig jaar, laat staan in het jaar 2100 of 3000, dit stukje zou lezen, moet wel medelijden krijgen met de auteur. Want deze schrijver heeft niets van de geschiedenis begrepen en profetische gaven heeft hij evenmin, gelukkig. De toekomst voorspellen blijft een hachelijke bezigheid. Bovendien maakt het staren in koffiedik op een naargeestige regenachtige zomerse zondagochtend niet vrolijk.

De recente geschiedenis van de middenstand in Nederhorst den Berg leert dat beroepen en functies afhankelijk zijn van de stand der techniek en de welvaart. De hoepelbuigerijen in de negentiende eeuw kwijnden weg toen de ijzeren hoepels hun intrede deden. De wasserijen ontstonden hier dankzij het uitstekende water in de door vervening ontstane plassen. Rond 1910 telde Nederhorst den Berg (1500 inwoners) maar liefst 21 'kleerbleekerijen', waarvan er maar vijf door stoom werden aangedreven. En die elkaar kapot concurreerden. De vrouwen verdienden vijf gulden per week, de mannen vrijwel het dubbele, maar dit terzijde. De plaag of de zegen van de chemie heeft er toe bijgedragen dat wasserijen overal waar water is kunnen ontstaan. En zo zijn er nog maar een handvol wasserijen over, die zich slechts met heel goed management en acquisitie staande kunnen houden.

De Horstermeer is achteraf bezien ten onrechte drooggemalen (evenals trouwens het dempen van de Reevaart ten onrechte is geschied), maar een provinciaal verslag uit 1912 spreekt van landbouw en warmoezerijen die een goed bestaan opleveren. Thans wordt het zuidelijk deel meer en meer teruggegeven aan de natuur, met het plas-dras zetten, en weet de gemeente niet goed wat er met het noordelijk deel moet gebeuren, dat tamelijk is verindustrialiseerd; de landbouw op matige grond maakt steeds meer plaats voor hobbyboeren en, als gevolg van de huidige welvaart, paardenfokkerijtjes en hobbymatige renstalletjes. Het is niet moeilijk te voorspellen dat in dit nieuwe millenium de landbouw er geheel zal verdwijnen.

Het ligt voor de hand dat Nederhorst den Berg de komende decennia zijn sterke punten meer en meer gaat uitbaten en accentueren en die liggen op het terrein van toerisme en recreatie. Nederhorst den Berg is het rustige Vechtdorpje waar de eeuwen stil stonden, luidt de aanhef van een VVV-brochure van omstreeks 1950. "De omgeving van het dorp is een ideaal oord voor alle soorten watersport: zwemmen, zeilen, roeien, hengelen(...) Nederhorst is de toegangspoort van de Vecht tot het schilderachtige plassengebied, waartoe o.a. de Loosdrechtse plassen behoren."

Ach, die goeie ouwe tijd. Omstreeks 1910 waren de stoom- en motorboot de enige reisgelegenheid naar Amsterdam, twee uur gaans, en naar Weesp drie kwartier. 's Zaterdag kon vee mee met de boot die van Uithoorn naar Utrecht voer. Twee trekschuiten voeren op Utrecht en Amsterdam. Nu is de Reevaart gedempt en is er nauwelijks nog goederenvervoer over de Vecht. Maar de Vecht leeft meer dan ooit door de pleziervaart. Een tiental rondvaartboten, steeds groter, vaart op mooie dagen af en aan en meert dikwijls even af bij kaasboerderij De Willigen, tegenover Overmeer. Het aantal verhuurbedrijven van pleziervaartuigen vanuit Loosdrecht en Loenen neemt toe; het is opmerkelijk dat het kanoverhuur nog uiterst beperkt is, waarschijnlijk als gevolg van het nauwelijks stromende water.

Het moet omstreeks 1970 geweest zijn dat directeur Bert Kroon van de Toonderstudio in het kasteel af en toe restaurant Kranenburg belde om de lunch te reserveren voor een gezelschap Amerikanen op zakenbezoek. Kranenburg wist dan wat te doen: snert op het menu en klompen voor de deur. Het was zaken doen met een recreatief en folkloristisch randje in een pittoresk plaatsje. Kranenburg had een uitstekende naam, ook regionaal. Er is nu een Chinees-indisch restaurant in gevestigd. Kleine familiebedrijven gaan met de eigenaar heen. De modewinkel van Jan Smits, eveneens verdwenen, had veel meer klandizie dan van inwoners alleen.

Wie als middenstander of winkelier in een dorp als Nederhorst den Berg met zijn 5200 inwoners wil overleven, moet een kwalitatieve meerwaarde hebben om de inwoners over de drempel te lokken en liefst ook nog een paar mensen van buiten; inwoners die allemaal een auto hebben om in Amsterdam, Hilversum of Weesp boodschappen te doen en van wie velen in plaatsen werken met grotere winkels met breder assortiment. Een rapport van het Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf van begin jaren negentig adviseerde om te overleven, concentratie van het winkelbestand in het centrum van het dorp en dat is inmiddels ook gebeurd. Groentewinkel (verswinkel) Van der Panne verhuisde naar het centrum, naast bakkerij Van der Molen. Allen lijden wel enigszins onder de vleugels van moederkloek Albert Heijn, al gaat er ook een aanzuigende werking van uit. Nog net voor het jaar 2000 sneuvelde de enige levensmiddelenzaak in Overmeer. Twee bakkers daar hielden er eerder mee op. Er zitten nu nog twee kappers en restaurant De Herberg.

Het centrum van het dorp ziet er op koopdagen en -dagen, donderdag, vrijdag en zaterdag, en met een paar kraampjes tamelijk gezellig uit, wat soms nog wordt verhoogd door de bloeiende activiteiten en festiviteiten van de Vrienden van het Plein. Maar door gebrek aan bouw mogelijkheden en voortgaande gezinsverdunding zal het bevolkingsaantal geleidelijk dalen en daarmee de gezamenlijke koopkracht van de inwoners. Deze tendens zet het gehele winkelapparaat onder druk en zal op den duur onafwendbaar nog meer winkelsluitingen tot gevolg hebben. Tenzij.

Tenzij de gemeenschap de bakens verzet en meer mensen van buiten weet te bewegen Nederhorst den Berg aan te doen. Recreatie en toerisme dus als tegenwicht tegen de alsmaar jachtiger wordende informatie-technologische wereld. En hier komen we op uiterst glad en nog onbetreden ijs. Welke gevolgen voor mens en beroep hebben de 21 ste eeuwse technologieën genetica (studie van de erfelijkheid), nanotechnologie (constructie van computers en motoren op elektronenmicroscopisch, moleculair niveau) en robotica (studie van automatisch opererende

machines)? Een artikel in NRC Handelsblad van 26 augustus 2000 voorziet ongekende mogelijkheden (ook ongelukken trouwens, maar dit terzijde). De wet van Moore stelt dat de capaciteit van computerchips zich elke achttien maanden verdubbelt. Dit betekent dat we over dertig jaar waarschijnlijk machines kunnen bouwen die een miljoen keer zo krachtig zijn als de huidige pc. Dan kan ook het rekenvermogen van machines op het niveau van de menselijke hersenen liggen.

Deze nieuwe doos van Pandora opent een nog ongekend scala van nieuwe beroepen, methodes en gedragingen. De tijd lijkt niet veraf meer dat we ook plaatselijk via Internet boodschappen gaan bestellen, die we later op de dag ophalen of die worden thuisgebracht. De mediawereld in en rond Hilversum leent zich bij uitstek voor een evolutie naar informatie-technologische branches en beroepen. De Gooi en Vechtstreek, mondiaal bekeken een stadspark van Amsterdam, kan zich ontwikkelen tot speeltuin voor whizzkids en aanverwante zielen.

Aan deze nieuwe woeste wereld en aan deze nieuwe technologische ontwikkelingen kan Nederhorst den Berg deelnemen door rust- en ontspanningspunt te willen zijn, waartoe waterrecreatie zich uitstekend leent. Niet ondenkbaar is dat bij een steeds voller en drukker wordende Randstad de behoefte aan watersport juist zal toenemen, dat in de toekomst ooit de Horstermeer weer onderwater gezet zal worden en een vaarverbinding zal gaan vormen met de Spiegel- en Blijkpolderplas, de Wijde Blik en de Loosdrechtse plassen. Ze komen 1 januari 2002 trouwens ook in één en dezelfde gemeente te liggen. Als ook nog de Reevaart wordt opengegraven, dringen de zeil- en plezierbootjes door tot het centrum van het dorp. Dan wordt Nederhorst den Berg, of het wil of niet, in plaats van forensen- en slaapdorp een watersportdorp. En dat is goed voor de middenstand en de levendigheid.

Daar ik door gezondheidsomstandigheden mijn werkzaamheden heb moeten beëindigen, worden alle goederen tegen spotprijzen opgeruimd, w.o.: een grote collectie broeken in diverse maten, kindersportkousen, ondergoed enz.

Alles moet weg tegen elke prijs, bij

H. VAN DER POL

Vaartweg 5 - Tel. 3960

**BONDS-CAFE
RESTAURANT**

„Den Berg”

Wed. W. M. Bornhjm

NEDERHORST DEN BERG

- BILLIJKE TARIEVEN

Jan Rutgers

Vreelandseweg 52

Telefoon 334

Ned. den Berg

Wijn en Gedistilleerd

Foto op de omslag

De Végéwinkél van Tinus Vlaanderen (± 1930) aan de Overmeerseweg nr. 44 naast Van Zomerén.

De Blijkpolder is nog één écht veenpoldergebied én onbebouwd.

De éérste “weidewinkél” in Nederhorst den Berg?